

شتر روزنامه

سه‌شنبه ۱۱ خرداد ۱۴۰۰ ۲۰ شوال ۱۴۴۲ ۱ زوئن ۲۰۲۱
سال هجدهم • شماره ۴۰۱۶ • ۱۲ صفحه

اذان ظهر تهران ۱۳:۰۲ • اذان مغرب ۲۰:۳۶
اذان صبح فردا ۴:۰۵ • طلوع آفتاب ۵:۴۹

www.sharghdaily.ir
fardashargh@gmail.com

روزنامه‌رو

واکسیناسیون سیار برای افرادی که به دلیل ناتوانی قادر به مراجعه جهت دریافت واکسن نیستند در منزل نشان انجام می‌شود. عکس: مینا توئی، مهر

روایت

پیشینه باستانی مسابقه رنگ‌ها

مقامات شهر این مسابقات را بسیار دوست داشتند و سکه‌های ورودیه به جایگاه تماشاچیان را می‌خریدند و شرط‌بندی‌های کلان می‌کردند و به بردگان نیز جوایزی داده می‌شد. گردونه‌های نظامی سنگین‌تر و دو اسبه یا سه اسبه و مجهز به تیغه‌های برنده بودند که در میدان جنگ نقش تانک‌های امروزی را داشتند. وقتی رقابت و استقبال عمومی و پای پول در میان باشد، حرف و حدیث‌ها و گاه زودبندهایی از قبل برد و باخت‌های مصلحتی و سودجویانه هم مطرح می‌شود. یعنی این امر بین‌المللی و امروزی فوتبالی هم دست‌کم با بیش از دو هزار سال پیشینه، تاگی ندارد.

اما در کتاب «قیصر و کسرا»، آن هم اثر اربرت گریوز که به ۵۰۰ سال بعد مربوط می‌شود، بار دیگر به مسابقه‌های گردونه‌رانی اشاره می‌شود. اما در طول زمان تیم قرمز از میان می‌رود که نتوانستم

در رأس جدول‌های مسابقات قرار نمی‌گیرند، با این حال وقتی رقابت در مراحل نهایی میان این دو رنگ درمی‌گیرد، میان جوانان سرخ‌پوش و آبی‌پوش هیجانی درمی‌گیرد که کار به دور کاروان‌های سواره و پرچم به دستان نیز می‌کشد. نویسنده این سطور نیز در جوانی علاقه‌ای به فوتبال داشت و در ۴۰ سال پیش کتاب «خاطرات پله» را که در آن زمان برای خودش موفق و نامدار بود، به فارسی ترجمه کرد که در پنج هزار نسخه خریدند و بردند و داغی از رکورد شمارگان برای کتاب‌های بعدی بر دلش گذاشتند!

نکته توجه مرا جلب کرد و به یاد «رقابت رنگ‌ها» افتادم. یکی اینکه در کتاب «منم کلودیوس»، اثر اربرت گریوز، چشمم به مسابقه‌های گردونه‌رانی در حضور نخستین امپراتوران روم، یعنی تبار سزارهای شش‌ش‌گانه و مشهور افتاد که مسابقات گردونه‌رانی را در اسپریس بزرگ شهر رُم میان سه تیم به رنگ‌های قرمز و آبی و سبیز برگزار می‌کردند که تقریبا مقارن آغاز تاریخ میلاد مسیح بوده است. گردونه که نقش آن در جباری‌های ایرانی از پیش از هخامنشی نیز دیده می‌شود، ارابه دوچرخه سبکی بوده که با یک اسب کشیده می‌شده و راننده در کودی جایگاه بود روی دو چرخ مسلط بر اسب و تسمه‌های اتصال، تازیان‌به‌دست گردونه را هدایت می‌کرده است. مردم

سپس در ادامه همین مسیر است که به مشارکت مردم در امر حکومت بر خودشان و دموکراسی منجر می‌شود. اما در روم شرقی با وجود داشتن یک مجلس سنای ویژه آزادگان و نجبای رومی، هنوز پای قانون‌مداری می‌لنگید؛ تا جایی که امپراتور قانون‌گذار هم قانون‌شکنی می‌کند. یکی از قانون‌شکنی‌های او جزردن در همین مسابقات بود که هرگاه امپراتور برای تماشای می‌آمد باید تیم آبی برنده می‌شد!

هم‌زمان با یوستینیان در ایران خسرو انوشیروان سلطنت می‌کرد. بارها میان آنها جنگ درگرفت و صلح کردند و باز جنگ شد. انوشیروان خود فرمانده سپاه بود و فرماندهی سپاه روم معمولا با کنت بلیزاریوس سردار نامدار بود. در آخرین جنگ که بلیزاریوس حضور نداشت، انوشیروان عزم خود را جزم کرد که سوره مهم‌ترین استان ییزانس را بکشد. سرانجام موفق به فتح اتناکیه، پایتخت سوریه، شد و برای ادای نذر در دریای مقابل سلوکیه، سرنبرد اتناکیه در ساحل مدیترانه، شنا و خود را تطهیر کرد. شرح جنگ‌های ایران و روم در یکی از کتاب‌های پروکوپوس، دبیر جنگی بلیزاریوس، آمده است. اما نکته جالبی که در کتاب میترا و چاتورانگا به صورت داستان از زبان انوشیروان آمده، چنین است:

«گرانه‌ای زیبا و دریایی پاک و خوب بود. در آنجا، پنج هزار لیور نقد به ما تقدیم شد. شهر از آسیب در امان ماند. صندوقی از طلاي جواهرنشان داشتند که در داخل آن چوئی قدیمی نگهداری می‌شد که آن را از پایه داری می‌دانستند که عیسی

را بر آن به چلیپا کشیده بودند. از سر لطف آن چوب ارزنده را به آنان بخشیدیم و به صندوق زرین اکتفا کردیم. در آمیا دستور دادم به رسم رومیان مسابقه گردونه‌رانی برگزار کنند. می‌دانستم که قیصر به گروه آبی‌ها نظر داشت و آنان را با حيله برنده می‌کرد! برای من سبز و آبی بی‌معنی بود. اما دستور آشکار دادم که مسابقه دهد اما سبزها برنده شوند! از آن گردونه‌ها در ایران فقط برای رژه و تشریفات استفاده می‌شد. برخلاف دستور من در جایی گردونه آبی پیشی گرفت. به تیره‌دارانم دستور دادم آن گردونه گستاخ را بگیرند و چنین کردند و در نبود رقیب، گردونه سبیز برنده شد. تا قیصر بداند که اگر او در نهان چنین می‌کند، ما آشکارا برنده می‌شویم.»

صاف و ساده

یک دروازه عبرت‌آموز

دهند. بسیاری از آنان، دستگیر، شکنجه و کشته شدند. دستور داد صورا سرافیل و ملک‌المتکلمین را در باغشاه به طرز فجیعی به قتل برسانند. در شهرهای دیگر هم آزادی‌خواهان شاخص، شکنجه و اعدام شدند. دفاتر روزنامه‌ها و انجمن‌ها در هم شکسته و غارت شد. شاه به دروغ اعلام کرد که به مشروطه وفادار است و در دستخطی نوشت: «برای برقراری نظم و آسایش عموم، که از طرف باری‌تعالی به ما تفویض شده است، خواستیم مفسدین را دستگیر نمایم. مجلس از آنها حمایت نمود... ما هم از امروز تا سه ماه دیگر مجلس را منفصل نموده، پس از این مدت وکلای متدین ملت و دولت‌دوست منتخب شده... پارلمان مفتوح شده مشغول انتظام گردد». احمد کسروی در کتاب تاریخ مشروطه ایران نوشته که روزنامه تايمز لندن، چند روز بعد از به‌توپ‌بستن مجلس، آن را گزارش کرد و با انتقاد از این رویداد، نوشت: «این نمونه‌ای به دست داد از آنکه شرفیان شاینده زندگی آزاد نیستند.»

محمدعلی شاه، گرچه گفته بود قصدی برای برانداختن نظام مشروطه ندارد و سه ماه آینده، انتخابات مجلس جدید را برگزار خواهد کرد، اما به قول خود وفا نکرد. در ۱۶ آبان ۱۲۸۷، جمعی از افراد نافوذ تهران به باغشاه دعوت شدند و در آن جلسه شیخ فضل‌الله نوری اعلام کرد که مشروطه با شرح سازگار نیست و تلگراف‌های متعددی نشان داد که مردم با مشروطه مخالف‌اند. حاضران در این جلسه از شاه درخواست کردند که از بازگشایی مجلس چشم‌پوشی کند. شاه هم اعلام کرد که در نتیجه خواست مردم از مشروطه چشم‌پوشی خواهد کرد! او خواست که «مجلس مشورتي سلطنتي»، جایگزین مجلس شورای ملی شود و برای این منظور، ۵۰ نفر به انتخاب شاه برای عضویت در این مجلس دعوت شدند. نفس‌ها همه در سینه حبس شده بود. آزادی‌خواهان که برای برچیدن بساط استبداد و حاکمیت قانون در کشور، جان‌فشانی‌ها کرده بودند، اکنون با ذلت زیر پای استبداد آمده شده بودند و نای حرکت نداشتند؛ اما این پایان ماجرا نبود. در تبریز مجاهدان آزادی‌خواه، یک‌تنه با رشادت در برابر استبداد ایستادند، نیروهایش را عقب راندند و به آزادی‌خواهان در دیگر نقاط کشور، انگیزه و امید بخشیدند. رهبران مشروطه در تبریز که در قالب انجمن ایالتی آذربایجان و مرکز غیبی متشکل بودند، به واسطه ارتباط با گروه‌های سوسیال‌دموکرات در منطقه قفقاز، به ضرورت مسلح‌شدن و تعلیم نظامی مشروطه‌خواهان واقف شده و قبل از شروع درگیری‌ها، تدارک رویارویی را دیده بودند. شاه، قوای مسلحی فرستاد که تبریز را محاصره کردند و مانع از تهیه آذوقه و مایحتاج شهر شدند. قحطی و گرسنگی، فشار زیادی به مردم وارد کرد. مردم این شهر یک سال در محاصره بودند اما دستم از آرمان آزادی نکشیدند و تحمل کردند. روسیه به بهانه حفاظت از جان اتباع خود در تبریز، وارد خاک ایران شد و محاصره تبریز خاتمه یافت. مقاومت تبریز، باعث شد مشروطه‌خواهان در شهرهای دیگر برانگیخته شوند و تکاپوی خود را از سر بگیرند. قزاقان، فارس و کرگان، حرکت‌های جدیدی شکل گرفت و از آن مهم‌تر در اصفهان و گیلان، نیروهای ضداستبداد با سازماندهی نیروهای خود، به سمت تهران حرکت کردند. نیروهای ملی موفق شدند دروازه بهجت‌آباد را بگشایند و وارد تهران شوند. زد و خورد در شهر به مدت سه روز ادامه یافت تا اینکه در روز ۲۵ تیرماه، محمدعلی شاه به سفارت روسیه پناهنده شد، لیاخوف تسلیم شد و پایتخت به کنترل مشروطه‌خواهان درآمد.

کودکی

ظلم سیستماتیک کرد. در رسانه‌های کره شمالی به این کودکان تریک گفته بودند که قرار است کار سخت خود را برای «شکوفایی اقتصاد» آغاز کنند. نوجوانان و جوانانی که «داوطلبانه‌بودن» تأیید کردند. طبق اعلام این رسانه‌ها کودکان بی‌سرپرست داوطلب کار در معادن و مزارع دولتی هستند و می‌خواهند «ششوق به حزب» را تجربه کنند. آژانس خبری KCNA مدعی شده است صدها کودک با خرد و جسارت تصمیم به انجام کار برای دولت گرفته‌اند. طبق تصاویر آنان نوجوان و کم‌سن‌وسال هستند. کودکانی که پیش از شروع به کار در مراسمی هستند. کودکانی که حتی مراسم تریک و تشکر از آنان نیز برگزار شده بود و همین خبر بود که رسانه‌های جهان را متوجه این اجباری متهم کنند.

عشق‌به‌حزب

کودکان یتیم و دانش‌آموزان در مزارع کره شمالی مشغول به کار سخت شده‌اند، حقیقتی که رسانه‌های کره شمالی نیز آن را با مهر «داوطلبانه‌بودن» تأیید کردند. طبق اعلام این رسانه‌ها کودکان بی‌سرپرست داوطلب کار در معادن و مزارع دولتی هستند و می‌خواهند «ششوق به حزب» را تجربه کنند. آژانس خبری KCNA مدعی شده است صدها کودک با خرد و جسارت تصمیم به انجام کار برای دولت گرفته‌اند. طبق تصاویر آنان نوجوان و کم‌سن‌وسال هستند. کودکانی که پیش از شروع به کار در مراسمی هستند. کودکانی که حتی مراسم تریک و تشکر از آنان نیز برگزار شده بود و همین خبر بود که رسانه‌های جهان را متوجه این اجباری متهم کنند.

دغدغه‌های طبیبانه

در ستایش زندگی

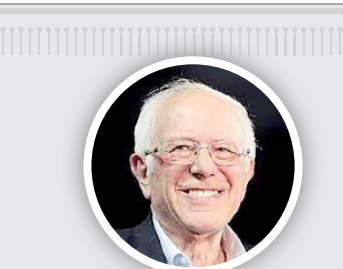
درباره موزه یادبود «استیون هاوکینگ»

عبدالرضا ناصر‌مقدسی متخصص مغز و اعصاب

آن قدر با اخبار بد محاصره شده‌ایم که انگار دیگر جزئی معمول از زندگی ما نشده است. شاید هیچ‌گاه تا بدین حد ناامیدی در بطن جامعه ما وجود نداشته و فرهنگ ما تا بدین حد بی‌انگیزه و بدون امید نشده است. این هفته می‌خواستیم از دغدغه‌های همیشگی بنویسیم؛ از مشکلات روزافزونی که دامن‌گیر جامعه و مردم و فرهنگ ما است. اما حقیقتا من هم خسته شده‌ام. فقط صبحم را به شب می‌رسانم با این امید که شاید، بله شاید، فردای این سرزمین فردایی بهتر باشد. اما انگار هیچ اتفاقی نمی‌افتد. برای همین خواستیم کمی از این فضای موجود فاصله بگیریم و درباره یک اتفاق خوشایند بنویسم؛ اتفاقی که هرچند در سرزمین ما نیفتاده اما به دلیل تعلق آن به جامعه جهانی می‌تواند یک ایرانی دوستدار علم را هم خوشحال کند. در روزگاری که برخی از هیچ کوششی برای ازین‌بردن یادمان‌های تاریخی و فرهنگی فروگذار نمی‌کنند و هر روز خبر نابودی و تخریب یک اثر ملی به گوش می‌رسد، برپایی موزه یادبود «استیون هاوکینگ» در لندن خبری بسیار خوشایند برای اهل فرهنگ است و نشان می‌دهد که یک ملت دولت پیشرفته چگونه به پاسداشت افتخارات ملی و فرهنگی خود می‌پردازد. این موزه شامل نامه‌ها و عکس‌های «استیون هاوکینگ»، ویلچر او و مقالاتش است و به‌خوبی می‌تواند جنبه‌های مختلف این فیزیک‌دان شگفت‌انگیز را به نمایش بگذارد. اگرچه «هاوکینگ» یک فیزیک‌دان بسیار برجسته بود و به‌خصوص نظریه‌های او درباره سیاهچاله‌ها افق جدیدی را در علم کیهان‌شناسی گشود. اما از نظر یک پزشک مهم‌ترین وجه زندگی «هاوکینگ» تلاش او برای زندگی زیبا است. او که در جوانی به بیماری نورون‌های حرکتی مبتلا شده بود، به‌خوبی توانست محدودیت‌های شدید خود را به فرصت تبدیل کند و این‌گونه به الگویی برای همه مردم تبدیل شد. بیماری نورون‌های حرکتی یک بیماری سیستم اعصاب است که به‌تدریج سبب فلج‌شدن و حتی مرگ بیمار می‌شود. این سیر تدریجی بدترشدن به‌خوبی در زندگی «هاوکینگ» قابل مشاهده بود. تا جایی که او حتی قادر به حرکت گشادنشش هم نبود. اما ذهنش در نهایت فعالیت به سسر می‌برد تا آخر عمر نیز با نظریات و اظهارنظرهای گاه مناقشه‌آمیز نبوغ خود را به نمایش می‌گذاشت. حجم کارهای «هاوکینگ» با وجود این میزان از ناتوانی شگفت‌آور است. اگرچه شاید از منظر علمی مهم‌ترین کارهای وی در زمینه سیاهچاله‌ها باشد، اما او در عمومی‌کردن علم نیز کوشش فراوانی کرد. کتاب تاریخچه مختصر زمان او یکی از این موارد موفق در عمومی‌کردن دانش پیچیده فیزیک مدرن است. او حتی همراه با دخترش، «لوسی»، کتاب‌هایی برای کودکان نوشت. در ضمن در مستندهای جالبی همانند مستند شش‌قسمتی نبوغ شرکت کرد. از کارهای جالب و مشهور او می‌توان در افضای نقش در کارتون مشهور اسپیس‌من‌ها اشاره کرد. او اجازه داد که برای هرچه عمومی‌ترکردن علم، از شخصیت او در این کارتون استفاده شود که نشان از رسالت او برای هرچه بیشتر علمی‌کردن جامعه داشت. ناتوانی می‌تواند معضل بسیار بزرگی برای یک بیمار محسوب شود. تا آنجا‌که او را از ادامه

زندگی ناامید کند. بیمار مدت‌ها با این ناتوانی نه صرفا از نظر فیزیکی بلکه از نظر روانی درگیر شده و همین اضطراب‌ها و دل‌مشغولی‌های شدید او نسبت به ناتوانی‌اش سبب می‌شود که نتواند از زندگی خود لذت ببرد و به امیدها و آرزوهای خود برسد. «استیون هاوکینگ» اما ناتوانی را در اوج خود تجربه کرد. تا آنجا که در اواخر زندگی فقط این چشم‌هایش بودند که حرکت می‌کردند. در عین حال این ناتوانی‌ها آن هم با چنین شدتی باعث نشد که او به قله‌های رفیع آرزوهایش نرسد. او به یکی از بزرگ‌ترین فیزیک‌دانان زمان خود بدل شد و توانست بیش‌بشر را نسبت به توانایی‌های خود تغییر دهد. شاید در این دوران سختی که ما در این کشور می‌گذرانیم نگاه به چنین زندگی‌ای بتواند کمی روحیه امید را در دلمان زنده کند.

تونیزر: سنندرز، سناتور ارشد آمریکایی و رئیس کمیته بودجه سنای این کشور، در حساب کاربری‌اش نوشت: فقر فقط نداشتن تجملات نیست. محکوم به مرگ بودن است. در دوره‌ای که نابرابری بین ثروت و درآمد در حال افزایش است، مردان آمریکایی ثروتمند ۱۵ سال بیشتر از مردان فقیر عمر می‌کنند، این اختلاف برای زنان ۱۰ سال است. این گام‌ها غیرقابل قبول است.

یورونوز: بولسوارو، رئیس‌جمهور برزیل، از جمله رؤسای کشوری است که به دلیل نحوه مدیریت کرونا مورد انتقاد مردم کشورش است. ده‌ها هزار نفر در برزیل در مخالفت با عملکرد او، به خیابان‌ها آمدند. آنها اعلام کردند که اگرچه کسی نمی‌خواهد در بحبوحه شیوع کرونا در تجمعات اعتراضی شرکت کند و در خیابان‌ها باشد، اما بولسوارو هیچ انتخاب دیگری نگذاشته است و ما در خیابان‌ها هستیم تا از جانمان محافظت کنیم.»

دویچه‌وله: دستگیری رمان پرستویچ، فعال ۲۶ ساله مخالف دولت لوکاشنکو، سبب شده تا تظاهرات‌هایی در گوشه و کنار اروپا برگزار شود. از جمله صدها نفر در خارج از دفتر نمایندگی اتحادیه اروپا در ورشو، تجمع کردند. جمعیت شعارهای «زنده‌باد بلاروس» سر دادند و تابلوهایی با شعارهایی مانند «به بلاروس کمک کنید»، «آزادی برای بلاروس» و «کره شمالی در قلب اروپا» را در دست داشتند.

ایسنا: معصومه ابتکار، از ارسال لایحه «تشدید مجازات پدر در صورت قتل فرزند» به مجلس شورای اسلامی خبر داد: لایحه معروف به «رومینا» به مجلس شورای اسلامی تقدیم شد. رئیس‌جمهور روحانی لایحه اصلاح ماده ۶۱۲ قانون مجازات اسلامی شامل تشدید مجازات پدر در صورت قتل فرزند را که معروف به لایحه «رومینا» است، برای انجام تشریفات قانونی به مجلس فرستاد.

ایندیندنت: ششی ژنگلی، مدیر آزمایشگاه ووهان، حوالی ۲۰۱۷ در مقاله‌ای که اکنون حذف شده است، نگرانی‌ها درباره گازگرفته‌شدن دانشمندان بی‌دستکش توسط خفاش را بی‌مورد دانست و ادعا کرد که کار آن‌قدرها که فکر می‌کنند «خطرناک نیست» و «خطر عفونت مستقیم انسان بسیار اندک است». آمریکا در حال تحقیق درمورد منشأ کرونا است.

رویترز: آنکلا مرکل، صدراعظم آلمان و وزیر وقت امور خارجه این کشور و دبیر رهبران و سیاست‌مداران چند کشور اروپایی نیز تماس‌هایشان ز نظر سازمان اطلاعات دانمارک بوده که در این زمینه با آژانس امنیت ملی آمریکا (ان‌اس‌ای) همکاری می‌کرده است. این کشف نتیجه تحقیقات مشترک رسانه دانمارکی دنیشه روندفونک با چند رسانه آلمانی بوده است.

ایسنا: معصومه ابتکار، از ارسال لایحه «تشدید مجازات پدر در صورت قتل فرزند» به مجلس شورای اسلامی خبر داد: لایحه معروف به «رومینا» به مجلس شورای اسلامی تقدیم شد. رئیس‌جمهور روحانی لایحه اصلاح ماده ۶۱۲ قانون مجازات اسلامی شامل تشدید مجازات پدر در صورت قتل فرزند را که معروف به لایحه «رومینا» است، برای انجام تشریفات قانونی به مجلس فرستاد.

ایندیندنت: ششی ژنگلی، مدیر آزمایشگاه ووهان، حوالی ۲۰۱۷ در مقاله‌ای که اکنون حذف شده است، نگرانی‌ها درباره گازگرفته‌شدن دانشمندان بی‌دستکش توسط خفاش را بی‌مورد دانست و ادعا کرد که کار آن‌قدرها که فکر می‌کنند «خطرناک نیست» و «خطر عفونت مستقیم انسان بسیار اندک است». آمریکا در حال تحقیق درمورد منشأ کرونا است.

رویترز: آنکلا مرکل، صدراعظم آلمان و وزیر وقت امور خارجه این کشور و دبیر رهبران و سیاست‌مداران چند کشور اروپایی نیز تماس‌هایشان ز نظر سازمان اطلاعات دانمارک بوده که در این زمینه با آژانس امنیت ملی آمریکا (ان‌اس‌ای) همکاری می‌کرده است. این کشف نتیجه تحقیقات مشترک رسانه دانمارکی دنیشه روندفونک با چند رسانه آلمانی بوده است.

ایسنا: معصومه ابتکار، از ارسال لایحه «تشدید مجازات پدر در صورت قتل فرزند» به مجلس شورای اسلامی خبر داد: لایحه معروف به «رومینا» به مجلس شورای اسلامی تقدیم شد. رئیس‌جمهور روحانی لایحه اصلاح ماده ۶۱۲ قانون مجازات اسلامی شامل تشدید مجازات پدر در صورت قتل فرزند را که معروف به لایحه «رومینا» است، برای انجام تشریفات قانونی به مجلس فرستاد.

ایندیندنت: ششی ژنگلی، مدیر آزمایشگاه ووهان، حوالی ۲۰۱۷ در مقاله‌ای که اکنون حذف شده است، نگرانی‌ها درباره گازگرفته‌شدن دانشمندان بی‌دستکش توسط خفاش را بی‌مورد دانست و ادعا کرد که کار آن‌قدرها که فکر می‌کنند «خطرناک نیست» و «خطر عفونت مستقیم انسان بسیار اندک است». آمریکا در حال تحقیق درمورد منشأ کرونا است.

رویترز: آنکلا مرکل، صدراعظم آلمان و وزیر وقت امور خارجه این کشور و دبیر رهبران و سیاست‌مداران چند کشور اروپایی نیز تماس‌هایشان ز نظر سازمان اطلاعات دانمارک بوده که در این زمینه با آژانس امنیت ملی آمریکا (ان‌اس‌ای) همکاری می‌کرده است. این کشف نتیجه تحقیقات مشترک رسانه دانمارکی دنیشه روندفونک با چند رسانه آلمانی بوده است.

ایسنا: معصومه ابتکار، از ارسال لایحه «تشدید مجازات پدر در صورت قتل فرزند» به مجلس شورای اسلامی خبر داد: لایحه معروف به «رومینا» به مجلس شورای اسلامی تقدیم شد. رئیس‌جمهور روحانی لایحه اصلاح ماده ۶۱۲ قانون مجازات اسلامی شامل تشدید مجازات پدر در صورت قتل فرزند را که معروف به لایحه «رومینا» است، برای انجام تشریفات قانونی به مجلس فرستاد.

ایندیندنت: ششی ژنگلی، مدیر آزمایشگاه ووهان، حوالی ۲۰۱۷ در مقاله‌ای که اکنون حذف شده است، نگرانی‌ها درباره گازگرفته‌شدن دانشمندان بی‌دستکش توسط خفاش را بی‌مورد دانست و ادعا کرد که کار آن‌قدرها که فکر می‌کنند «خطرناک نیست» و «خطر عفونت مستقیم انسان بسیار اندک است». آمریکا در حال تحقیق درمورد منشأ کرونا است.